СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 235. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 9-го жовтня 1937. VOL. XLV. No. 235. Jersey City, N. J., Saturday, October 9, 1937. THREE CENTS

АМЕРИКА ПРИСТУПАЄ ДО КОНФЕРЕНЦІЇ ДЕРЖАВ ДЛЯ КИТАЙСЬКОЇ СПРАВИ

ВАШИНҐТОН. — Департамент стейту дав виразно до зрозуміння, що американський уряд постановив приняти запрошення до участи в конференції, скликаної на основі договору 9 великих морських держав, для розгляду питання японської інвазії Китаю.

Секретар стейту, Кордел Гол, подав це до відома конференції преси, причому зазначив, що американський уряд іще не дістав такого запрошення.

Японський амбасадор Гіросі Саіто відбув з Голом довшу конференцію. Гол сказав, що конференція мала характер чисто інформаційний.

РОБІТНИЧІ ЮНІЇ ДОМАГАЮТЬСЯ БОЙКОТУ ЯПОНСЬКИХ ТОВАРІВ.

ДЕНВЕР (Колорадо). — Конвенція Американської Федерації Праці не лише годиться зо становищем президента Рузвелта супроти Японії, але йде ще далі та домагається бойкоту японських товарів.

Йдучи, видно, за подібним становищем англійської Партії Праці, конвенція задумує ухвалити такий бойкот для американських робітничих юній. У предложеній у цій справі резолюції говориться: „Мілітаристичні фанатики, що тепер панують у Японії, ведуть невиповіджену війну й убивають та ранять тисячами невинних людей. Ці фанатики можуть фінансувати свої жорстокі чини, лише викидаючи до Злучених Держав і на інші ринки продукти визискуваних робітників, котрим платиться на американські гроші по 5 центів на годину. Ці жорстокі чини вони будуть могти фінансувати лише *так* довго, поки могтимуть роздобувати гроші продажем продуктів визискуваних робітників".

Подібні рухи слідно серед поодиноких юній. Резолюцію за бойкот предложено теж на конвенції юнії транспортових робітників, що відбувається в Ню Йорку.

СКАРБ ПРО СТАН БИЗНЕСУ.

ВАШИНҐТОН. — Супроти недавнього заломання цін уділів і бондів на американських біржах, американський департамент скарбу вважав за потрібне подати огляд стану бизнесу. Він каже в своїй заяві, що, не зважаючи на це зниження цін уділів і бондів, американський бизнес розвивається тепер добре, й то без уваги на те, що федеральний уряд уже не посилює його більше допомогами зо скарбу. Назагал усі корпорації виказують зріст зисків. Біржі не можна вважати тут мірилом стану бизнесу.

ПРЕЗИДЕНТ ВЕРТАЄТЬСЯ ДО СТОЛИЦІ.

ГАЙД ПАРК (Ню Йорк). — Президент Рузвелт виїхав звідси в четвер з поворотом до Вашинґтону. Із замовлених конференцій із секретарем стейту, Голом, та американським амбасадором у Римі, Филипсом, видно, що він передівсім візьметься до розгляду заграничних справ.

НОВА ФОРМА РОБІТНИЧОГО ПРОТЕСТУ.

КОЛДЕЙЛ (Па). — Сорок три вуглеві майнери підприємства „Лігай Велі Навиґейшен Кол Ко." засіли у шахті яких 1,200 стіп під поверхнею землі, та заявили, що будуть там сидіти так довго, поки підприємство не признасть їм підвишки робітничої заплати. Вони рішені навіть умерти. Чотири з них, між ними 48-літній Петро Суда й 58-літній Г. Данчак занедужавши, вийшли на поверхню землі.

УХВАЛЮЮТЬ ГРОШІ НА УЧАСТЬ У СВІТОВІЙ ВИСТАВІ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент торговлі дістав повідомлення від Бразилії, що бразилійська федеральна рада заграничної торговлі виробила плян участи Бразилії у світових виставах в Америці. Уряд має видати від 435,000 до 652,000 долярів, з чого 60,000 долярів на виставу в Сан Франсіско, а решту в Ню Йорку в 1939 році.

ПРИЗНАВСЯ ДО ВБИВСТВА 11-ЛІТНЬОЇ ДІВЧИНИ.

ҐРІНСБЕРҐ (Па.). — Стейтова поліція каже, що Ґарі Бейтс, 37-літній батько двох дітей, признався їй, що це він убив 11-літню кузинку, Велі Бейтс, котрої тіло знайдено онодї в закинутій копальняній шахті недалеко від Лейтробу. Поліція каже, що Бейтс признався, що він пробував дівчину знасилувати, а як вона опиралася, вдарив її по голові й зарізав ножем.

АМЕРИКАНСЬКІ ЗБРОЄННЯ.

ВАШИНҐТОН. — Американський департамент воєнної фльоти постановив збудувати певне число найбільших у світі бомбових літаків. Кожний з них має підняти в повітря 50 тон та летіти без осідання 8,000 миль.

ЯПОНЦІ БОМБАРДУЮТЬ НАНКІН.

Впродовж 12 годин японські літаки тричі бомбардували китайську столицю Нанкін. Та, проте жертв було мало. Вони також бомбардували інші китайські міста в провінції Квантунґ. Піхота обох сторін зводить досить завзяті бої, але без більших змін.

ХОТЯТЬ ВОЮВАТИ В ЕСПАНІЇ.

З Дрогобича повідомляють, що пять тамошніх мешканців рішили піти до Еспанії та вступити там у ряди урядових військ. По переході чесько-польського кордону їх придержала чеська сторожа й передала в руки прикордонної польської сторожі.

СПРОБА ПІДПАЛУ ЦЕРКВИ ОО. СТУДИТІВ У ЛЬВОВІ.

В ночі із суботи на неділю (21. серпня ц. р.) якась злочинна рука пробувала спалити церкву оо. студитів за Личаківським двірцем у Львові. Злочинець обляв одну стіну бензиною й підпалив. На дах церкви викинув старий плащ, пересяклий також бензиною. Бажанням злочинця, очевидно, було, щоб вогонь перекинувся скоро й на дах церкви та обернув у попіл цю чудову церковцю, яка простояла двісті літ на Бойківщині і шість літ у Львові, як незвичайно цінна памятка бойківського церковного стилю.

Один із оо. студитів, який сторожив ярини в городі, запримітив огонь, заалярмував інших монахів і вогонь загасили.

Палій встиг утекти, залишивши біля церкви баньку від бензини.

Кілька годин перед підпалом один з оо. студитів сидів під церквою з псом, який гавкав більше, як звичайно. Тоді якийсь тип погрозив монахові зза плота, що коли монах не замкне пса, то він його вбе. Оо. студити пояснюювали собі це тим, що певно пес перешкаджає комусь у крадіжі ярини з їхнього городу. Одначе виявилося, що комусь заваджала бойківська церковця.

І ТОЙ ХОЧЕ ЖИТИ.

Віденський суд розглядав скаргу нешлюбного сина вбитого в Сараєві арх. Франца Фердинанда, внесену проти найстаршого сина Фердинанда, кн. Макса Гогенберга. Арх. Фердинанд признав іще 1902 р. в суді батьківство щодо цього свого нешлюбного сина. Тепер віденський суд признав синові арх. Фердинанда місячну ренту 250 шілінґів.

МАЮТЬ ЧИМ ХВАЛИТИСЯ.

Союз Націй зібрав статистику осіб, що перебувають по вязницях, з 88 держав. Показалося, що найменше арештантів має Англія, бо відсоток перебуваючих у вязниці до загалу населення в неї є 29.9 на 100,000. У Польщі на 100,000 мешкавців припадає 159 вязнів. В Німеччині на 100,000 — 157 (без концентраційних таборів). В Литві на 100,000 — 162, а в Естонії на 100,000 — аж 275 арештованих.

ЗАБРАКНЕ ШОВКОВИХ ПАНЧІХ!

В Америці заноситься на бойкот Японії. А це значить, так заповідають торговці, що не буде довозу шовку з Японії. А це знову означає, що американські жінки будуть позбавлені — шовкових панчіх. Принаймні не буде їх стільки, скільки треба.

ПОШИРЕННЯ ТЮТЮНОВИХ ПЛЯНТАЦІЙ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

Тютюновий монополь переводить коштом 4 міліонів зл. інвестиції для побільшення продукції тютюну в Польщі, щоб не спроваджувати його з заграниці. Тому поширять тютюнові плянтації, особливо у східній Галичині. При тих інвестиціях будуть переводити ферментацію сирівців у критих коморах, до яких пускається пару. Через те можна буде діставати відразу довільну скількість сферментованого сирівця.

НОВА РЕҐІОНАЛЬНА ІМПРЕЗА.

У Віслі на Шлеську відбулася велика реґіональна імпреза „Тиждень гір", на яку стягнули верховинців, польських і українських, почавши від джерел Висли до Черемошу, як каже офіційний комунікат. Отже в імпрезі виступили теж народні ґрупи з поодиноких сторін Лемківщини, Бойківщини та Гуцульщини. Видовища обіймали покази народніх танців, обрядів і звичаїв, а також пісень та музики. Одної неділі відбулася при великому здвизі людей та при участі призидента Мосціцкого дефіляда „реґіональних ґруп", у якій ішли наші верховинці зпід Горлиць, Ясла, Ліська, Самбора, Турки та Стрия. Похід замикали гуцули зпід Косова, Космача і і Жабя. В імпрезі не бракло теж загонової шляхти, яку теж виставили на показ. Після закінчення „тижня гір" верховинці числом 600 осіб прибули до Кракова, опісля до Варшави, де одного дня виступали в театрі, а другого на військовому стадіоні.

РОСТИНИ І БАРВНИКИ.

Загально знаним є, що коли хтось хоче поліпшити свої землеплоди, то навозить їх усякими органічними матеріялами (гній) або мінеральними солями. Тепер появився новий спосіб приспішення і посилення росту ростин. А саме мадярський учений Шелей з Будапешту ствердив, що при діянні розчинів деяких флюоризових барвників ростини значно скоріше кільчаться і ростуть.

Ті барвники мають здібності фотодинамічні, себто використовують могутню силу промінистої енерґії. Вони втягають промінисту енерґію (світла), що складається із хвиль ріжної довготи, а висилають в окруження хвилі одної, означеної довжини, що й діють на ростини, приспішуючи їх ріст та збільшуючи величину плодів.

Додатній вплив барвників, що втягають у себе світло, ствердили вже на пшесиці, льоні, маку, гарбузах та інших ротинах.

НЕУКИ ЧЛЕНАМИ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК.

Як повідомляють „Ізвестія", слідча комісія ствердила, що до советської академії наук принято в члени людей без ніякої освіти. Більшість академіків не вміє майже читати по російськи, а багато не знає зовсім альґебри. З жахом стверджено, що деякі члени є ворожо настроєні проти Сталіна. Секретаря академії наук, Ґобринова, якого роблять відповідальним за ті „непорядки", звільнили з його становища.

ПРИСУД НА ХАБАРНИКІВ.

У процесі в справі хабарів, які два залізничі урядовці у Львові брали від будівельних робітників, запав присуд, яким засуджено Альбіна Ритвіньского на рік вязниці і Мих. Продеуса на 6 місяців з припиненням кари на 3 роки.

ДІТИ ПОСТРІЛЯЛИСЯ.

У Радошицях, пов. Конін (Польща), 9-літній син гаєвого Ґелеца застрілив з рушниці двох своїх ровесників, коли родичі пішли до костела.

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА.

З Італії повідомляють про катастрофу прогулькового потягу, що їхав з 800 моряками до гірської місцевости Казеля і по дорозі стрінувся з іншим потягом. Кілька вагонів розбилося, а зпід румовищ добуто 4 убитих і 16 тяжко ранених.

БІБЛІОТЕКА НАЙНУДНІШИХ КНИЖОК.

Ріо Каселі є директором одного італійського, великого фільмового підприємства. Одначе не тим може він чванитися. Його найбільшими гордощами є оригінальна бібліотека, якої ніхто на світі не має.

Його бібліотека складається з 8 тисяч томів. Книжки з бібліотеки Каселія не є якимись унікатами, або визначними творами, оправленими в дорогоцінні матеріяли. Це зовсім звичайні книжки. Одначе вони мусять мати одну прикмету, щоб попасти до бібліотеки Каселія: мусять бути скучні, і то такі скучні, щоб при них навіть такий, що терпить на безсоння, заснув. Ще малим хлопцем любив Каселі пристрасно читати і коли дірвався якогонебудь гроша, купував собі негайно книжки. Але щойно коли він виріс на дорослого молодця, рішив купувати такі книжки, яких ще ніхто на світі досі не збирав. За більше як 25 літ купив він новерх 8 тисяч примірників скучних книжок. Його приятелі прочитали майже половину тих книжок і заявили, що більше скучних книжок у світі годі собі уявити. Тільки письменники, яким припала та честь, що їх книжки опинилися в бібліотеці Каселія, не погоджуються з тим твердженням. З тої теж причини мав Каселі чимало клопотів. Одначе його нічого не відстрашує від дальшого збирання найскучніших книжок.

ПОГРОМ СОВЄТСЬКОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

ВАРШАВА. — Московський кореспондент „Курера Варшавского" описує останні події в Україні, а зокрема масові арешти, розстріли і самогубство Любченка. Він стверджує, що Москва виарештовує тепер в Україні головно самих партійців, що займають урядові становища. Вони падають тепер жертвою невдалої московської політики. Жертвою цеї політики впав теж Любченко.

Москва скидає вину на чужі плечі.

Кореспондент стверджує, що населення в Україні є невдоволене з советської влади. Москва здавлювала це невдоволення досі терором при помочі керманичів советської влади на місцях. Та видно, що цього було їй замало. Тому вона тепер взялася за інший спосіб. Вона хоче відвернути увагу населення від Москви, а звернути її проти згаданих керманичів влади в Україні. Мовляв, не Москва винувата, а винуваті нездатні керманичі, що не вміли і не розуміли, як виконувати прикази Москви. Отсі керманичі є зненавиджені населенням, головно селянами в Україні. І тому звернулося тепер проти них вістря Москви, хоч на ділі ті керманичі були вірними її слугами. Ось таким чином попав у неласку і Любченко, і так треба розуміти його самогубство.

Варшавський кореспондент подає далі імена багатьох предстаників советської влади в Україні, яких арештовано й віддано під суд. Він каже, що всі ці арешти і „чистки" є нічим іншим, а погромом московської влади в Україні.

ЦІЛКОМ ТАК, ЯК В УКРАЇНІ ПІД СОВЄТАМИ.

МОСКВА. — „За Комуністіческоє Просвещеніє" знов зачало нарікати на „націоналістів". Добачує їх тепер у Карельській Републиці, й то у середніх школах. А заключає це з того, що в тій „республиці" не вчать у тих школах біольоґії й хемії по московськи, як це бувало, а рідною мовою карельців, себто по фінськи, та ще наставляють учителями теж фінів. Совєтський часопис питається із здивуванням, нащо це робиться, коли „русскій язик ученікам вполнє понятен".

ВСЮДИ „УКРАЇНСЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ".

СТАНИСЛАВІВ (Галичина). — Згоріла польська каплиця в Сухій Ліщині коло Боднарова. З цього приводу „Курер Станіславовскі" почав аґітувати за збірку на будову мурованого костела на місце спаленої каплиці. Аґітуючи, питається, хто це спалив каплицю. І не сумнівається, що цього доконали „українські націоналісти", бо, як пише цей часопис, „скріплення польського елементу натрапляють на злочинну реакцію з боку українського націоналізму". Польська ґазета пише ще далі, що „руского хлопа" розаґітував іще і „розаґітований націоналістичний клир". І каже, що й в дієцезії епископа Хомишина українське католицьке духовенство є теж „націоналістичне". Воно навіть не хоче вияснити українському населенню, що не можна палити костелів, бо і поляки і українці є католиками. Як комінтерн палить костели в Еспанії, пише цей часопис, то українське націоналістичне духовенство ганить большевиків; а як українські націоналісти палять костели в Галичині, то воно мовчить.

ГОТУЮТЬСЯ ДО „НАРОДНЬОГО ЗДВИГУ" В 1938 РОЦІ.

ЛЬВІВ. — З нагоди ювилею „Просвіти", що припадає на 1938 рік, буде влаштований величавий „Народній Здвиг". Тепер роблять старання, щоб до того часу був цілковито викінчений „Український Город" зо спортовим майданом, степеницями, шатнями, тушами і т. п. Незабаром задумують теж приступити до будови стадіону. „Новий Час" розпочав акцію щодо грошевої допомоги цій справі.

НОВИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС.

ЛЬВІВ. — Польський суд присяглих знов судить 10 молодих хлопців і дівчат за приналежність до Організації Українських Націоналістів та за поширювання українських націоналістичних видавництв.

ПОЛЯКИ ПРО СВОЮ ПОЛЬЩУ.

БЕРЕЖАНИ (Галичина). — Перед судом присяглих у Бережанах станув поляк Францішек Скібіньскі, презес кола Стронніцтва Людового в Маловодах, підгаєцького повіту. Йому закидають, що він поширював летючки, в яких взивав „польських хлопів, щоб їх сини, жовніри, обернули карабіни на польський уряд, як на свойого гнобителя". Він теж вияснів „хлопам", що вони стануть у Польщі під теперішнім урядом „жебраками і невільниками", а далі взивав їх до неплачення Польщі податків і ріжними іншими способами „підбюрював люд проти держави й уряду".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

АМЕРИКА НА РОЗДОРІЖЖІ?

За кілька останніх днів трапилися в міжнародній політиці Злучених Держав події, які можуть мати колись значіння зворотних точок. У вівторок президент Рузвелт виступив з промовою, в котрій закликав Америку до спільної акції з іншими миролюбними державами проти агресивних держав. Ще край не зясував собі добре, як має представлятися така спільна акція, а вже в середу департамент стейту виступив виразно з публичним осудом японської політики супроти Китаю та заявився за спільну акцію держав, щоб заставити Японію респектувати договори.

Ці два факти зробили відразу глибоке враження в краю. Цілий край відчув, що він станув перед вибором між двома великими ідеями. Назверх цього не видно. Назверх президент не пропонує поломання засад безоглядної невтральности, яку проголосив якийсь час тому уряд, а конґрес утвердив відповідними законами. Одначе, не зміняючи цих законів, уряд робить тепер заяви, які з конечности мусять поставити його перед питанням: чи вести далі політику невтральности, чи може змінити цю політику та станути в конфлікті по одній стороні? Як довго уряд Злучених Держав держався безоглядної невтральности й трактував обі сторони у збройних конфліктах однаково, так довго всі знали, що держава не стане по одній стороні. З хвилею, як уряд зійшов із цього становища, такої ґарантії нема.

Це тому, що того роду політичні потягнення мають свою льоґіку і потягають за собою невблаганo дальші кроки. Тепер уряд виступає проти поломання договорів та напоминає миролюбні держави заставити аґресивні держави договори респектувати. Та що буде, як аґресивні держави не послухають моральних переконувань миролюбних держав? Тоді треба буде пристосувати бойкот або бльокаду. А що буде, як бойкот і бльокада не принесуть бажаного висліду?

Деякі газети вже звернули увагу на те, що вівтіркова промова президента Рузвелта дуже подібна до одної промови президента Вилсона з 1917-го року. В обох цих промовах американські президенти протестували гострими словами проти нарушення державних договорів аґресивними державами. Ми знаємо, що сталося остаточно з політикою миролюбного Вилсона, й тому буде самозрозуміле, коли питаємося, що станеться з політикою миролюбного Рузвелта, коли зійдемо з дороги безкомпромісової політики невтральности.

Є тепер в Америці, як і давніше, в справі війни ґрупа миру за всяку ціну й ґрупа, яка булаб за війну, якби її треба для захорони життевих американських інтересів. Ці ґрупи стоять на протилежних становищах, але в даний мент вони годяться в тому, що потягнення президента Рузвелта в останніх днях ставлять Злучені Держави на дорогу, на котрій їм скоро може прийти вибирати між миром і війною.

Д-р Остап Грицай.

ПАМЯТІ МАРКА ВОВЧКА

В 30-літні роковини смерти (1907—1937).

Недавно я поза Уралом
Блукав і Господа благав,
Щоб наша правда не пропала,
Щоб наше слово не вмірало.
І виблагав! Господь послав
Тебе нам кроткого пророка
І обличителя жестоких,
Людей неситих. Світе мій,
Моя ти зоренько святая,
Моя ти сило молодая!
Світи на мене, і огрій,
І оживи моє побите,
Убоге серце".

З поеми Шевченка: „Марку Вовчку" (1850).

Отсе безсмертні слова, що ними колись-то найбільший поет України привітав молоденьку, бо щойно 25-літню українську письменницю, що їй псевдонім Марко Вовчок, а властиве імя **Марія з Вилинських Марковичева (1834—1907)**. Вони кажуть нам про неї багато-багато. Але вони всетаки характеризують її як літературну появу і то з перспективи її часу та Шевченкового погляду, того гострого погляду соціяльного критика і речника, для якого, як і для героїв Великої Революції 1789 року, існували лиш дві суспільні верстви у світі: ледачі аристократи і поневолені ними низи. Та разом з тим, як авторитет Шевченковго слова видвигнувсь ґранітним обеліском в околі української літератури, той, сказатиб, соціольоґічний підхід Тараса до творчости Марковичевої вкупі з відомим словом Куліша про безпосередню близькість письменниці до простого народу, зміг дедалі забронзувати її духове обличчя так основно, що „обличитель жестоких людей неситих" лишився і для нас трохи не одиноким виразником тієї духовости, якій імя Марко Вовчок. Ви читайте лиш те все, що написано про Марковичеву в усіх наших шкільних підручниках і виписах, в поокремих характеристиках по антольоґіях та в історіях нашої літератури, не виключаючи і таких поважних творів, як **Огоновського і Єфремова,** і скрізь тут ви зустрінетеся з осудами, що так і являються ширшими чи коротшими варіянтами сакраментального осуду Шевченка. Ми, українці, ось, може силою тієї питомої нам внутрішньої тяжкости, що, на жаль, ще завжди є одним із знамен нашої національної духовости, звикли держатись традиційних осудів про наших великих людей іноді зі сліпою упрямістю, і забронзовуємо таким чином дуже часто не так властиву суть чи там істоту речі, а просто трафарет, або принаймні шабльон. Отак і самогож Шевченка ми упродовж довгих десятиліть бачили завжди лиш на котурнах національного пророка таксамо, як Франко для нас з давніх давен тільки громадянський діяч зпід стягу неструджених „каменярів", а траґічний Федькович такий собі любезний „буковинський соловій", а нпр. Кобилянська, то все лиш провісниця жіночого руху, щоб навести тут лиш кілька найяскравіших примірів.

І так же та не інакше було в нас довгий час і з Марковичкою, про яку наші вчені вперто повторювали навіть те, що вона собі — московка.

Правда, після найновіших дослідів, зясованих між іншими дуже приступно і дбайливо нашим славним поетом і письменником **Богданом Лепким** у ціннім збірнім виданні творів письменниці накладом Української Накладні **(Твори М. В., Київ-Ляйпціґ. 3 т.)**, в нас сьогодні є змога приглянутися пильніше як до літературної творчости великої авторки **„Народніх оповідань"**, так і до її довгого, й стільки важливими моментами цікавого життя. І важно нам тут ствердити і застійнити передівсім і головно те, що Марковичева ніяка московка — як лаяла її ще й **Олена Пчілка,** і як утверджується нпр. в усіх, таких численних літературних підручниках пок. Олександра Барвінського — а дитина українського, з княжим родом Радзівілів посвояченого роду. Нехай, що місце її уродження, Екатеринское, близь села Казакова в Орловській ґубернії, своїм положенням у московському середовищі впливало на декого з її рідні — ось як на її брата Дмитра — в напрямі обмосковлення. Вонож і без того сідомо, що українські дворяни й інтеліґенти в колишній царській Росії московщилися аж надто легко. Затеж з тимбільшою чіткістю доводиться нам підкреслити саме ту обставину, що хоч Марія і по батькові і по матері з аристократично дворянського, в царській службі стоячого роду, то вона від дитини схиляється до простого народу, і ніби наперекір московсько-французько - польським впливам свойого найближчого окруження в домі батьків, повертається інстинктивно на шлях до своєї нації. Не без значіння являється з цього погляду і чотиролітній побут ледви 10-літньої дівчинки в однім з тодішніх пансіонів у **Харкові,** де, як-не-як, завдяки університетові, заснованому українським патріотом **Каразином (1805),** та появі **„Українського Вістника" (1816),** проносився подих національного відродження, і де Гулак-Артемовський був ректором університету, а Квітка-Основяненко директором театру.

Але найтривкішого звязку з українством добуває наша орловська дворянка одруженням з українським діячем, етноґрафом та музикою **Опанасом Марковичем,** що **1847 р.** як заарештований член Кирило-Методієвського Братства прибуває на наказний побут в Орлі і тут — зрештою як урядовець ґубернаторської канцелярії — має змогу зазнайомитися з Марією.

Воно притім, певна річ, незаперечне, що не будь у неї того знайомства з Марковичем, то і хто його зна, як би то було з її творчою працею в майбутності. Подружне життя з ним ось розбуджує і мусіло розбудити в неї українську стихію та свідомість ущерть. Завдякиж йому Марія з московського середовища переходить в суто українське — в Чернигів, далі в Київ і в маєтності українського діяча й мецената мистецтва **В. Тарновського,** а вкінці до Немирова. І коли ми чуємо, як Марковичева в українських селах тут, — як ось у Качанівці і Куренівці — зближається до простого народу, як пильно вона, ніби заздалегідь на зразець славних французьких письменників такого типу, як **Бальзак і Фльобер та Золя,** з олівцем у руці простудійовує їх побут, звичаї та мову, в хаті, на базарі і на полі, то годі не сказати, що подружний звязок Марії з відомим етноґрафом і поміщицьким сином з корінно української Полтавщини, мусів мати значний і додатній вплив на розвиток тієї її **підготовної праці** до майбутнього літературного дебюту. Я кажу: підготовної праці і гостро підкреслюю це, бо хібаж воно не найпростіший висновок тут, що роля Марковича притім обмежувалася всього до давання молоденькій дружиночці — її же ще всього 16 літ! — щонайнеобхідніших вказівок там, де вона, і як у чужиннім дусі вихована дворянка і як з українським середовищем ще не г а р а з д обзнайомлена, наскакувала при підготові своїх „documents humaines" на якісь сумніви, неясности, чи недостачу інформацій?

Але видвигання Богу духа винного Опанаса Марковича як спів-автора, чи навіть просто автора оповідань Марка Вовчка, це знов одна з тих неправдивих традицій, що прислонила нам і захмарила чудово цікаве і своєрідне духове обличчя письменниці Марії Марковичевої, і то на довгі-довгі десятиліття...

Поправді:

Яка письменницька доля!

Бути в дійсності першорядним талантом і творчим духом, що лишає за собою епохальний слід, а проте жити в памяті людей цілими довгими десятиліттями як своєрідний пів-талант, що до свойого виявлення потребував необхідно допомоги другого, дужчого своєю силою... А тим другим це, казалось, хто? Почтовий собі Опанас Маркович! Той Опанас, що як суджений і чоловік Марії, не вміє повести її з самого початку. За якого вона йде мабуть лише з рації того, щоб не сидіти тітці в Орлі сиротою на голові. І якого характер розколюється таки з самого початку їх знайомства, тоді, коли Марія за ввесь час, не зважаючи на її молодість, сильна, закріплена в собі індивідуальність. Ми читаймо лиш листи Марії до її чоловіка, зокремаж той пропамятний з Парижа (l. cit. T. I. Ст. 168), а стане нам ясна вся траґіка того подружжя ґеніяльної пятнацятьлітки з трицятьлітнім чоловіком, який мабуть не завжди знав напевне, чого краще триматись у житті келиха радощів, чи Євангелія... І хіба легко булоб прийшло Марії покидати на завжди Опанаса, а самій каратись життям самотою на чужині, в Парижі, якщоб той чоловік був їй такою духовою підпорою, як це здавалось тим, що вірили у співавторство Марковича? І як повірити в ту здогадну супремацію Опанасового духа відносно неї, Марії Олександрівни Виленської, яку високо талановитий **Д. Пісарев** любив так, що через неї збожеволів і згинув; а й **Турґенев,** великий Турґенев, кохав таємним, безнадійним коханням, називаючи її „нерозгаданим Сфінксом"? — **А Герцен і Бакунін і ґраф Лев Толстой** — щоб назвати лиш найбільш відомі імена! — хіба не захоплювались і вони Марковичкою як людиною і творчою духовістю?

Але таксамо, як ще завжди неоцінена в нас — і невідома! — чисто людська індивідуальність авторки „Народніх оповідань", таксамо — як уже зазначено — не оцінена нами всесторонньо і її творча духовість, особливож, коли порівнюємо найновіші осуди з давніми, ще Шевченком і Кулішем освяченими.

Не завжди ось наша письменниця в околі малюнків кріпацької траґіки на тлі перечуленої, сентиментальної ніжности та сльозавого милосердя з нещасними поневоленими. Таж сама Марковичка, що змалювала нам сумних героїв в оповіданнях **„Сестра"** чи **„Одарка", „Горпина"** чи **„Два сини",** тасама авторка, кажу, всилі теж змалювати вам щось таке бадьоре і життєрадісне, як **„Глухий городок"** з прегарним типом бунтарської дівчини Насті, якої поневолити не всилі і ввесь світ. Або щось таке прекрасне малюнками утаєної, але стихійної сили лицарського народу, як оповідання **„Маруся",** яке французькі діти знають напамять, а наші про нього мабуть і не чували. Сюди належить і недокінчена повість **„Гайдамаки",** теж захоплива своїм тлом визвольної боротьби, зокремаж дуже гарним малюнком українського хлопця. А скільки залізного гарту є хочби у змаганні дівчини в оповіданні **„Лимерівна"** проти накидуваного їй жениха, і якже невблагано губить вона себе, щоб не коритись нічиїй волі! А хто з нас зміг би висловити ввесь одинокий у своїм роді, просто незрівняний хист, з яким Марковичка розмалювала свою чудо-чудову казку **„Девять братів і десята сестриця Галя"?**

Заправду кажу вам:

Чужинці знають краще нашого Марка Вовчка, ніж ми...

В. Т.

ЛІТЕРАТУРНА ХРОНІКА В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ

Богдан Лепкий: „Три портрети.

Бібліотека „Діла" випустила в світ книжку нашого знаного письменника Лепкого. В „Трьох портретах" автор в оповідній фармі подає сильветки трьох славних письменників. Оповідає нам про Івана Франка, Василя Стефаника і Владислава Оркана, поляка.

Цю книжку читається з зацікавленням. Видно в ній вправну руку доброго письменика. Ця книжка Лепкого має 164 сторінок і є прикрашена вінетою Павла Ковжуна.

Антрій Чайковський: „Перед зривом".

Цей наш знаменитий популярний письменник, автор „Віддячився", „До слави", „Побратими", „За сестру" й ін. іторично виховних повістей, оставив у спадку цікаву повість, що вийшла у видавництві „Українська Бібліотека".

Ця повість покійного Чайковського є історичною та виховною, є теж протиставленням до повістей польського письменника Сенкевича („Огнем і мечем"), в якій він опоганює нашу історію.

Читання цеї повісти особливо поручаємо нашій молоді.

Софія Парфанович: „Ціна життя".

Д-р С. Парфанович, лікарка і бувша голова „Відродження", випустила том нарисів п. з. „Ціна життя". З цих нарисів чуємо зойк хорих, бачимо, як дзюрчить брудна кров. Словом, читаємо, що „премудра наука холодною загравою освічує таємниці життя".

Нариси композиційно не лишають по собі багато до побажання. Зате зміст цих нарисів такий безнадійний і чорний, що викликує в людині бридь до життя. „Ціна життя" велить не цінити життя.

Василь Маковський: „Чорна коршма".

Віддавна пише оповідання Василь Маковський. Вже й має за собою кілька книжок. Та більше зацікавлення знайшла саме ця остання книжка п. з. „Чорна коршма". В цьому томику оповідань стрічаємо картини з селянського життя, побудовані на християнській етиці.

Автор ціль осягнув, себто перевів морально - етичну лінію в змісті, але зо шкодою для мистецтва. Та потішмося тим, що Коцюбинських і Степаників родиться небагато.

В. Будзиновський: „Нерозлучні".

Якісь дивні у нас обставини. По смерти автора прямо розхапуємо його твори до друку. Як автор жиє, то не йде. А по смерті, вистане шпальта похвальна, й книжки розходяться.

Так є з В. Будзиновським.

Де тепер не глянете, як ми вже згадували, всюди побачите назвище В. Будзиновського. За „Ділом" і „Нашим Прапором" вже і видавництво „Батьківщина" видало історичні оповідання Будзиновського в двох частинах.

Оцінювати Будзиновського не треба. Знаний він як автор виховних і цікавих повістей, хоч ці твори не мають претенсій до правдивої літератури.

Роман Леонтович: „На прю".

Ця повість узята з життя української етарини. Популярно написана і легко читається. Саме такі речі підбирає в-во „Українська Бібліотека".

Передмову до цієї повісти написав Л. Нигрицький, а обгортку нарисував Е. Козак.

Друковано 5,000 примірників.

Календарі на 1938 рік.

Досі вийшли в нас такі календарі: „Дніпро", „Золотий Колос", „Христос наша сила", „Червоної Калини" і „Просвіти".

Усі календарі стоять на високому рівні. Кожний з них містить цінні матеріяли, як літературні так наукові і політичні.

Та найкращим з усіх видається нам „Ювилейний Календар „Просвіти", що його вміло зредаґував Юра Шкрумеляк.

Популярна драма.

Андрій Мирославич, малозвісний автор, випустив своїм накладом у Тернополі драму у 5 діях з життя молоді в совєтському Союзі п. з. „Молоді люди".

Ця драма надається на сільські сцени; є сильно протибольшевицька.

Іван Зубенко: „Орленя".

Театр ім. Тобілевича виставляє під цю пору драматичну песу п. з. „Орленя" Івана Зубенка.

„Орленя" — це історичні картини з XVIII. ст. Треба знати, що тут річ іде про Григорія Орлика, сина гетьмана України Пилипа, що вів у Франції дипльоматичну політику за визволення України з московського ярма. Твір без сумніву вдатний і дуже патріотичний.

Михайло Зощенко.

ДАРОМ

Відомо, що всякі оплати якось гальмують людську уяву. Скажімо, що від завтра, наприклад, трамвай буде безплатний; тоді без сумніву багато ґромадян утратить попросту доступ до цього дешевого засобу льокомоції. Відомо, й тепер їхати трамваем, скажім делікатно, це не належить до приємности. А тоді вже тимбільше буде воно неправдоподібне. Т о д і, даруйте, не тільки на східцях, а й на електричному луці їздитимуть.

Дехто дуже добре навіть обійшовся би без трамваю; має раптом два кроки. Дуже йому такий прохід придавсь би, та він напевно поїде. І втиснеться в найбільшу глоту людей тай поїде, хоч його там можуть вдушити. Та його це не обходить. Хоче лише поїхати. Все інше дурниці.

І, вважаете, до кінця курсу поїде, хоч зовсім це йому не потрібне. А коли трамвай іде довкола, то мені здається, що цілісеньке коло заточить або й два, заки добровільно злізе на своїй зупинці. Такі то бувають людоньки! Декотрі навіть три курси готові зробити. А деяких узагалі годі буде викурити з трамваю. Може там навіть і до сну уложаться. Люди впадуть у божевілля, як дізнаються, що то „дурничка".

Бачив я раз на одній площі безплатну карузелю. Отже діялися там дуже поважні речі. Багато, напевно, не знали, що за карузелю не платиться. І тому вязалися не входили. А тих, що знали, попросту годі було здержати.

Бачив я одного юнака, якого насилу стягали з карузелі, та хлопище не давався.

Всів на дерев'яного коника тай попросту наче приліпився до нього — вертівся на ньому яких три години. І щойно тоді, як зовсім охляв і поблід, наче глина, змогли його приятелі зняти. Та й тоді ще копирсав ногами й не хотів дозволити, щоб його зняли.

Розуміється, поклали його на землі: віддихав наче риба та витріщив очі в небо, ледви дещо розумів. Одначе, як опісля прочуняв, знову ввалився на коня та доти вертівся, поки не захорів. Та й тоді ще не відразу зліз. Зліз щойно тоді, як став блювати.

Хоч-не-хоч мусів тоді злізти. Бо люди стали відказувати, що наслідком клужляння карузелі це не дуже приємно. Бо інакше не зліз би. Та тоді доглядач стягнув його і навіть бодай по морді дав за таку недопускальну погань.

Потім хлопище довго лежав на череві, думав, що як спічне, ще трохи покрутиться. Та пізніше найправдоподібніше не впорався з надірваним здоровлям і поволікся до дому.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

—о—

КРАЙ ВІЧНИХ КРІЗ.

На третій сесії конференції „Другого Відкриття Америки", що її зорганізував щоденник „Ню Йорк Геральд Трибюн", присвячено одну цілу сесію питанню майбутніх доріг Америки.

Як можемо собі представити, одним з центральних питань такої дискусії була певно справа кризи і справді зараз перший бесідник на цій сесії порушив цю справу. Говорив він з великою вірою у велику будучність Америки. З чого він черпав цю віру в будучність?

Говорив цей бесідник (був ним Брус Бертон, предсідник одної реклямової фірми, а тепер кандидат на конґресмена): „Дивлячися назад на нашу історію, ми ледви чи знайдемо такий період, у котрім Злучені Держави не переходили через якусь кризу".

З такої минувшини, з вічних кріз краю, чоловік черпає свою віру в будучність свого народу: як народ перетривав великі кризи в минувшині, він перетриває й теперішню.

НЕ САМИМ ХЛІБОМ ЖИВЕМО.

Брус Бертон казав своїм слухачам переоцінити участь Злучених Держав у світовій війні. Він признає, що вона була великим моральним потрясенням для молодого покоління.

Вона дала нагоду одній частині населення зібрати в свої руки величезні маєтки. Ці маєтки розбудили в інших частях населення жадобу наживи. Коли настала депресія, то ті, що маєтків не мали, дивились на багачів зо страхом, ненавистю й заздрістю. Це були негативні наслідки війни. Були одначе й позитивні, добрі, наслідки війни. Війна навчила американців, що вони не є самолюбний народ, який живе лише для своєї калитки й свого черева. Вона показала їм, що вони вміють теж жертвувати великими річами для несебелюбних цілей, для ідеалів.

Бесідник хотів би, щоб американці повторили цей досвід зо своїм ідеалізмом підчас миру, себто проявили в своїй політиці такий самий ідеалізм, який вони проявили були своєю участю у світовій війні.

„НАЙБІЛЬША ПРОБЛЄМА АМЕРИКИ".

Д-р Томас Паран, генеральний лікар Злучених Держав, говорив на цій конференції про найбільшу проблєму Америки в теперішнім часі.

Ні, він не називав найважнішою справою ані школи, ані молоді, ані війни, ані суду, ані безробіття. На його думку, найважнішою проблємою є сифіліс, що його в Україні називають потерухою або францями (себто французькою недугою).

Що так на справу дивиться лікар, це самозрозуміле, але чи має він слушність з громадянського становища? Судім самі: останнього року в Америці через сифіліс хоріли на серце 160,000 осіб, а померли 40,000 осіб. Понад 10 процентів умових недуг в Америці спричинені сифілісом.

ТРЕБА РОЗГОЛОСУ Й НЕДУГАМ.

Другий промовець про ню саму справу, д-р Джордж Гелап, директор Американського Інституту Публичної Опінії, говорив, що проти сифіліса боротьба не буде можлива так довго, поки ця недуга не дістане відповідного розголосу.

Як звісно, цю недугу вважають половою, а до всякої полової недуги відносять правило сорому. Лютина може говорити без сорому про всяку недугу, тільки не про полову недугу. За неї люди будуть людину висміювати, поганити, її уникати. Дійшло до того, що в деяких кругах про такі недуги й словом не вільно згадати. Навіть лікарі не говорять про полові недуги, а про „соціяльні недуги".

Д-р Гелап подав деякі признаки переміни у відношенні людей до цих недуг. Він каже, що Американський Інститут Публичної Опінії питався ріжних людей, чи вони є за те, щоб урядове бюро поширювало інформації про венеричні недуги. 90% заявилося за те.

НАЩО ЗДАЛАСЯ ПОЛІТИКА?

Томас Е. Дюі, прокуратор, що спеціяльно присвятився боротьбі з рекетирствами, порушив ще інше суспільне лихо, з котрим приходиться боротись суспільности: злочинство.

Промовець указував передівсім на факт, що рекетири, ставши багатими, тішаться тою самою недоторкальністю, якою тішаться багачі, що збогатилися законними способами. Вони кидають визов навіть законові. Ось недавно в Ню Йорку пострілено людину, що мала незадовго стати свідком проти одної рекетірської групи.

Такі справи, говорив Дюі, повинні бути полагоджені без політичної кампанії; але, питався він, як можна полагодити їх без політичної акції, не виносячи їх перед народ, не розбираючи їх у публичних дебатах?

Від такої публичної дискусії підчас виборчих кампаній люди навчаться дивитись розумно на ріжні суспільні питання.

МОЖЛИВІСТЬ ФАШИЗМУ В АМЕРИЦІ.

Останній бесідник вечірньої сесії, Реймонд Леслі Бюел, президент Союзу Заграничної Політики, подав деякі причинки до цікавого питання: чи можливий в Америці фашизм?

Як звісно, про таку можливість говорилося багато пару літ тому. Американський письменник Синклер Луїс навіть написав повість, у котрій представляє американський фашистівський переворот у майбутности. За останні два роки ці балачки трохи припинились, бо молодь виразно проявляє пацифістичні настрої.

Бюел радить не дуритися цими манифестаціями молодечого пацифізму: якщо Америка буде про мир тільки говорити, а для справи миру не буде нічого путнього робити, то в Америці незадовго повстане сильний поворот серед молоді від пацифізму до крайнього мілітаризму.

ПІСТУН.

—о—

Каже мати до Микитки:
„Побудь в хаті, сину;
Поки вернусь із городу,
Забавляй дитину".

Пішла мати... А Микитка
Дитину саджає
Серед хати і баняком
Її накриває.

Взяв поліно і що-сили
В баняк гаратає...
Аж тут мати із городу
В хату повертає.

„Ой, Микитко, що ти робиш!?
Ну, дивись на нього!
Таж не баняк, а й голова
Тріснулаб від цього!"

— Та я Олю забавляю! —
Говорить Микита.
„А деж вона?" — Ось тут мамо,
Баняком накрита.

Михайло Кумка.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПАЛМЕРТОН, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 369, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться у вівторок, 12-го жовтня, в годині 7-мій ввечір. На ті збори кожний член і членкиця повинні прийти на означений час і вислухати звіту урядників. Взиваємо наших родичів, щоби вписували своїх дітей до У. Н. Союзу, а рівнож і старших, хто ще не є членом. — І. Березяк, предс.; О. Патер, кас.; М. Куба, секр.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Палмертон, Па. — Має бути в дописі, що в Палмертоні є 600 словацьких родин.

З ТАЄМНИЦЬ ЛЮДСЬКОГО ОРГАНІЗМУ

Лікування хорих у середневіччі опирали тодішні лікарі на науці „князя лікарів", Авіцени. Авіцена (980—1037 р.) був арабським лікарем; він написав великий лікарський підручник „Канон", що був „джерелом премудрости" середневічних лікарів.

*

Найлагіднішим **способом** прохолоди розгарячого тепла тіла є повітряна купіль.

*

Сечовий піхур містить у собі нормально 200—400 куб. цм. (1—2 склянки) сечі. При хоробливім затриманні сечі може він помістити, розтягнувшись, навіть літру.

*

У 100 грамах тютюну є 5 грамів **нікотини**. Нікотина тютюну — це незвичайно міцна отрута; вже кілька крапель чистої нікотини, запущеної до ока голуба, вбиває його майже моментально. Історія судової медицини знає також випадки вбивання людей чистою нікотиною. Курці тютюну труять себе нею поволі, бо велика частина нікотини спалюється з тютюновим димком.

*

Шлунковий сік людини є безбарвний і прозорий та лише трошки мутний. Його хемічна реакція квасна, бо в ньому багато сільної кислини.

*

До 8 року життя **хлопці** віддихають частіше, ніж дівчата. Між 8—15 р. життя зачинають **дівчата** віддихати скоріше, а потім уже до старости віддихають жінки частіше, ніж чоловіки.

*

На яві віддихаємо більше при помочі **ребер**, у сні більше **грудьми**.

Непорозуміння.

Суддя: — Підсудний признається, що поцілував цю паню, а як розплакалася, поцілував її ще раз?

Підсудний: — Так, пане судде, я думав, що то сльози радости.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

БРУКЛИН, Н. Й.

Не забудьмо зареєструватись!

Український Демократичний Клюб, що міститься під ч. 186 Бедфорд евеню, відомий нашому загалові з жертв на Рідний Край, як і з праці на американським політичним полі. Давніше робота не йшла так гладко, але тепер маємо вже лідерів з молодого покоління, а з ними вже лекше піднести значіння клюбу. Таким лідером є наш молодий адвокат Іван Рогорецький. Заходами клюбу відбулося праворче віче, яке випало добре. На нім говорив між іншими й адв. Михайло Пізнак, голова чужинецьких груп, що ведуть кампанію за вибір судді Магонія посадником міста. А тепер треба звернути увагу на те, щоб ми контролювали при виборах усі наші голоси. Тому треба, щоб кожний наш громадянин був зареєстрований, бо тоді зможе поперти голосуванням вибір тих міських урядників, яких вибстаріє клюб. Реєстрація триватиме до 9-го жовтня. Памятаймо на це!

Григорій Бардак, голова клюбу.

—о—

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Ювилей Братства.

Дня 10. жовтня ц. р. відсвяткуємо 30-літню річницю існування братства св. Михайла, від. 142 У. Н. Союзу. Ми певні, що всі члени зявляться на Службі Божій, як теж на ювилейнім обіді, який відбудеться в У. Н. Домі при звуках добірної музики.

Братство запрошує до участи в цім ювилею всі інші товариства і громадянство з Елизабету й околиці. Згадаємо підчас свята наших старих піонірів, як померлого Т. Жилку і живучого Е. Мамчака. Пошануємо добру працю і весело забавимось. По святочнім обіді відбудеться баль. Виступимо на тім святі, як одна велика родина, тому надіємось у першу чергу всіх тих, що їх обєднує наш У. Н. Союз.

М. Костів.

—о—

ШІКАГО, ІЛЛ.

Народня праця в Шікаго й околиці.

Вже проминуло гаряче літо, приходить поволі осінь, а за нею і холодна зима. По довгім спочинку українці в Шікаго й околиці почали думати, що час їм братися до праці на народній ниві.

Відділи Українського Народного Союзу приготовляються до величавого балю, з котрого дохід має піти на будову Союзового Дому в Шікаго. До того є вибраний спеціяльний комітет, котрий працює в цім напрямку.

Відділ 100 У. Н. Союзу з Ґері, Індіяна, обходить величаве свято в неділю, 24 жовтня. Це 25-літній ювилей існування відділу і також посвячення прапора. Ювилейний комітет з Ґері запрошує членів і урядників чи репрезентантів відділів з Шікаго прибути на це торжество, на якім буде посадник міста Ґері і інші визначні особи.

Відділи Одву і МУН у Шікаго й околиці влаштовують величаве Листопадове Свято, а то в неділю, 31. жовтня, в „Шопін Скул Одиторий" при вул. Вестерн, Райс і Кембел.

Українці у Вест Гарвей не сплять також. Тут існує 335 відділ У. Н. Союзу, товариство ім. Т. Шевченка. Заряд цього відділу, разом з членами Укр. Амер. Громадян Клюбу з Вест Гарвей, купили на весні гарний Український Народний Дім. В неділю, 7. листопаду, відбудеться відкриття цього Народнього Дому.

Булоб добре, щоб український загал з Шікаго й околиці памятав про такі загальні зібрання та щоб одні одним давали помічну руку. Тут іде не тільки про поміч дотичному відділові. Це справа загальна, котра повинна обходити кожного свідомого українця. Тому, хто з членів і урядників відділів Українського Народного Союзу, чи то свідомого громадянства з Шікаго, Джоліет, Келюмет Сити, Гемонд, Гарвей, Ґері й інших місцевостей чує про такі свята, повинен їх відвідувати. Це повинен бути святий обовязок кожного члена У. Н. С. а тимбільше відділового урядника, особливо тоді, коли такі свята влаштовують відділи У. Н. Союзу.

Союзовець.

СКАРБИ В ЯЙЦІ

До найліпших складників людської поживи належить яйце. Воно містить майже в ідеальній формі відживні складники, подібно як їх має молоко. Останніми часами в усіх краях ведуть завзяту пропаганду, щоб їсти більше яєць, головно серед молоді. Найважнішими складниками свіжого яйця є білок і товщ, що виступають в яйці у легкостравній формі. Крім того в яйці багато потрібних організмові мінеральних солей та вітамін, головно А, Д, Е, Ґ, які мають значіння головно для росту молодого організму і віднови тканок. Своїми складниками (нпр. лецитина) впливають яйця добре на працю мязів, мізку і нервів. З тих причин яйце є доброю і високовартною поживою для тих, що важко працюють умово та фізично, для спортовців і т. п. Врешті поручають їх для виздоровленців та осіб із вражливим кормовим проводом.

Важне в яйці є те, що воно дуже чисте, якби стерилізоване природньо. Шкаралупка хоронить яйце від зверхнього занечищення і бактерій, тимто свіже яйце є абсолютно чисте. Зчасом і крізь поровату шкаралупку яйця проникає всяка нечисть і тому воно псується.

Найвищу відживну вартість мають яйця з чистою шкаралупкою, небрудні і непокриті навозом. Ясно, що чим вони свіжіші, тим ліпші. Зате брудні, старі й ушкоджені частинно всередині яйця — безумовно шкідливі і тому треба їх оминати.

З огляду на свої вартості яйце повинно входити якнайбільше в склад нашої поживи, а головно у склад поживи дітей, що ростуть і розвиваються. Відживна вартість одного яйця відповідає 100 кубічним центиметрам жіночого молока.

Посвоячення.

Жінка постановила настрашити чоловіка тому, що що ночі вертається до дому пяний. Вийшла до сіней, загорнена в простирало. Вертається чоловік, заточується.

— Що ти за одна? — питається чоловік.

— Я чорт! — каже жінка — Прийшла тебе забрати!

На те чоловік: — О, то ходи, хай тебе обійму! Тож ти моя своячка, бо я маю твою сестру за жінку!

—о—

Учитель пояснює ученикам, що це таке традиція, а саме, що традиція це те, що переходить із батька на сина.

На другий день спізнився до школи ученик. Учитель питає його:

— Волоцюк, ти чому спізнився до школи?

— Бо мама мусіла зацирувати мені традицію — відповів ученик.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

НЮАРК, Н. ДЖ.

На бойову акцію з Націоналістичного Дня в стейті Ню Джерзі.

Націоналістичний День, що відбувся 27. червня ц. р. заходами стейтової організації стейту Ню Джерзі, приніс усього доходу $404.67. Передтим вислано на бойову акцію $323.29, що було проголошене в часописах. Тепер пересилаємо решту, $81.38, також чірез Обеднання. На людях лишається ще 39 тикетів, а в касі Української Національної Стейтової Організації є $25.

Т. Рудий, касієр.

—o—

ГАРТФОРД, КОНН.

З ювилею на школу.

Дня 2. жовтня ц. р. кревні та знайомі громадяни влаштували несподівану забаву для гром. О. Мотиля і його дружини Ірини з нагоди їхнього 30-літнього подружжя. На забаві між присутніми гістьми був теж місцевий проповідник Теодор Галенда, котрий побажав ювилятам усього добра, а підчас вечері згадав за Рідний Край і його поневолення. Потім візвав приявних, щоби зложили добровільні жертви на школу ім. Михайла Грушевського в Коломиї. Жертви зложили по $1: Т. Галенда, А. Патуляк, К. Дам, І. Мотиль, О. Мотиль, М. Ткачук, Ст. Вишневський і С. Кунікевич; по 50 ц.: І. Нестерук, П. Малява, П. Курко, К. Курко, Галенда, Н. Н.; А. Нестерук 25 ц. Разом зібрано $10.75, котрі вислано до краю через Обеднання.

Семен Кунікевич.

—o—

ЧЕСТЕР, ПА.

З весілля на інвалідів і визвольну боротьбу.

Дня 26-го вересня 1937 р. відбулося вінчання молодої пари Ольги Стецули і Юрія Галика в українській православній церкві в Честер, Па. Вінчання довершив місцевий парох, о. Омелян Мицик. Весілля відбулося в галі Українсько-Народнього Дому, в якому батько молодої є господарем галі 8 літ.

Після обіду староста весілля, місцевий український бизнесмен Антін Хадай, звернувся до присутніх гостей із зазивом не забути в цей день зложити жертву на народню ціль. Для кращого пояснення такої збірки попросив о. Омеляна Мицика, який представив тяжкі переживання українського народу під чужими займанцями та пояснив, що тільки революційною боротьбою український нарід зможе звільнити себе від займанців, а тимсамим зможе поліпшити свою долю. Бо, як сказав наш найбільший поет Т. Шевченко, тільки „в своїй хаті своя правда і сила і воля".

Дальше о. Омелян Мицик представив, що національні збірки підносять такі торжественні хвилини вінчання до ще більшого торжества. Бо, забавляючись і живучи вільно на американській землі, ми вміємо співчувати з неволею наших українських борців - інвалідів, котрі під теперішню хвилину переживають прикрі хвилі свого життя. Ми співчуваємо з тими борцями і героями-революціонерами, що караються по ворожих тюрмах.

А таке співчуття скріпляє нас самих: показує, що ми не зрадники народу, але народ свідомий і здібний жити своїм власним українським життям.

Зложили по $1: Н. Бронецький, К. Хадай, Т. Сорока, А. Дмитрусь, А. Хадай, о. О. Мицик, молода О. Стецула, молодий Г. Галик, п. Джансон, п. Стефан, А. Куріца, С. Меренько, С. Миштурак; по 50 ц.: М. Бец, П. Огар, П. Федороф, Н. Рубаш, В. Гарасим, М. Каспер, К. Тершак; решта дрібними. Разом $24.50. Гроші розділено по половині на інвалідів і визвольну боротьбу та вислано через Обеднання.

Бойко.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Учитель: — Степан Курильчук до таблиці!

Ученики (хором): — Степана Курильчика нема нині в школі!

Учитель: — Тихо! Хай Курильчук сам відповість!

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

(134)

З темноти коридору вигринула постать Тоґацаля. Він прийшов, щоб самому переконатися, чи вязні знаходяться в тюрмі. Підійшовши на кілька кроків до клітки, він запримітив мертве тіло свого сторожа. В одній секунді він кинувся взад. Це врятувало його від смерти, бо якраз у тій хвилі Дарно вистрілив ще раз і куля пройшла повз його голови.

„До лиха!" — лютився сам на себе Дарно. „Я не повинен був хибити цього діявола. Бо цей жорстокий дикун найгірший з них усіх. Це втілення самого люципера". Тоґацаль на це підняв галас і почав скликати інших маянців. Вони скоро позбігалися. Вказуючи на Дарнота, Тоґацаль приказав: „Відберіть йому громомет". Це була його назва на револьвер.

Маянці слухняно відімкнули двері і почали входити до середини, щоб роззброїти Дарнота. Але Дарно випалив з револьвера ще раз і ще раз. Гнівно ляскав його револьвер і за кожним гуком валився на землю один маянець. Вони в перестраху на хвилю зупинилися. Дарно скористав з того і ще раз наладував свій револьвер. Та його серце омлівало на гадку, що він має мало набоїв.

Тарзан був з цього цілковито незадоволений. Він мав інший плян. Він хотів, щоб Дарно заховав ці набої на якусь кращу нагоду, а саме на той момент, коли вони візьмуться виконувати на них присуд смерти. Тоді вони могли в заколоті втекти. Бо тепер, хоч маянці падали від них трупом, фактично це були змарновані набої, бо вони не давали їм найменшої нагоди вирватися з цього пекла.